

Vil vi at munnen skal være en del av kroppen?

I flere tiår har vi snakket om hvor viktig det er at munnen anerkjennes som en del av kroppen. Jeg har snakket med tannleger, tannpleiere, tannhelsesekretærer, tannteknikere, leger og sykepleiere om dette i mange år. Jeg har snakket med pasienter, venner og familie om det. Ingen forstår hvorfor sykdom i munnhulen skal være annerledes enn sykdom i andre deler av kroppen når det kommer til finansieringen.

Det er kommet mye ny forskning som viser sammenheng mellom sykdom i munnen og sykdom ellers i kroppen, og mellom sykdom og sykdomsbehandling i kroppen og sykdom eller plager i munnen. Noe annet ville være rart. Vi er hele mennesker.

Politisk er det stor oppmerksomhet om tann- og munnhelse for tiden. Noen partier har utvidet oppdraget til den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, og lovendringer som sementerer gjeldende praksis i tannhelsetjenesten, er i skrivende stund på høring. Psykisk helse og rus har fått et løft i revidert nasjonalbudsjett, og det jobbes med en bedre LAR-ordning. Geitmyra-alliansen og NTFs påvirkningsarbeid har gitt medvind for et forbud mot markedsføring av usunn mat til de under 16 år. Nå jobbes det med gjeninnføring av sukkeravgiften.

Internasjonalt er det stor oppmerksomhet om WHO's globale orale helsestrategi, hvor målet er å integrere munnhulen med resten av kroppen. Mange land ser til Norge og Tannhelseutvalget med håp om at det kommer gode kunnskapsbaserte løsninger for dette.

God munnhelse er ikke noe vi kan ta for gitt. Studier peker mot at forbruket av sukker og sure drikker er sterkt økende. Lørdagsgodtet er på vei til å erstattes av daglig inntak av godteri, brus og energidrikk. Andre studier antyder at tannpuss to ganger daglig med fluoridtannkrem ikke er like naturlig som tidligere. Grunnlaget for lav kariesforekomst endres, og syreskadene øker. På toppen av dette bruker vi medisiner som aldri før, med de bivirkninger og effekter det kan få for munnhelsen. Vi lever aktive liv med sykdom som også påvirker munnhulen, vi blir stadig eldre og flere får demenssykdom.

Det er altså mange gode grunner til at munnen må være en del av kroppen. Det store spørsmålet er om vi virkelig vil dette? Jeg har snakket med mange tannleger som ikke er sikre. Hva vil det innebære for jobben min? Hva vil det innebære for tjenesten? For livsgrunnlaget mitt? For pasientene? Er det bedre å bli en del av

Foto: Kristin Aknes.

Det er mange gode grunner til at munnen må være en del av kroppen. Det store spørsmålet er om vi virkelig vil dette? Jeg har snakket med mange tannleger som ikke er sikre.

en helsetjeneste som tydelig sliter? Dette er noen av de spørsmålene jeg får fra medlemmene. Jeg forstår usikkerheten.

Noen frykter en løsning der alt flyttes til det offentlige, hvor stønadsordningen faller bort og pengene flyttes fra privat sektor til fylkeskommunen. Andre er bekymret for at det blir store endringer i det offentlige, og at den økte samhandlingen med privat sektor innebærer en nedbygging av tannhelsetjenesten i fylkene. Atter andre er bekymret over at økende offentlige anbud vinnes av de store virksomhetene/kjedene, og noen er bekymret over at økte reguleringer vil få praksisen eller kjeden de jobber i til å kollapse. Jeg forstår bekymringene.

Det er viktig å først løfte blikket for å finne ut hvorfor det er viktig at munnen skal være en del av kroppen. Det handler om årsaken til at vi er i dette yrket. Det handler om pasientene våre.

Vi har alltid stått utenfor øvrig helsetjeneste og kjempet hardt for målrettede tiltak til det beste for våre pasienter. Har vi lyktes? Det er fortsatt mange som ikke får det tilbudet de har krav på fra tannhelsetjenesten, det er mange som faller utenfor systemet, og det er stadig flere som sliter økonomisk med å ivareta tenner og slimhinner i den private delen av tannhelsetjenesten.

Jeg har god grunn til å tro at tannleger leverer gode helsetjenester både i den offentlige og den private delen av tannhelsetjenesten. Likevel når vi ikke alle, og det er grunn til å tro at de vi ikke når, er de som trenger det mest. Det er altså systemet rundt tannhelsetjenesten som må endres og tilpasses øvrig helse- og omsorgstjeneste. Da kommer vi sannsynligvis ikke utenom universelle løsninger, men med målrettede tiltak i tillegg. Samhandlingen mellom offentlig og privat tannhelsetjeneste må styrkes, og det må etableres en samhandling med spesialisthelsetjenesten og den kommunale helsetjenesten. Det bør ikke ha noen betydning om sykdomsplagen sitter i munnen, på tennene eller i halsen. Dette må være utgangspunktet for hvordan fremtidens tannhelsetjeneste skal se ut. Hvor den havner på aksene mellom at alt er offentlig og at alt er privat må tilpasses det overordnede målet, som også er NTFs mål: *God munnhelse til alle!*

Heming Olsen-Bergem
President i NTF